

Mọi bí ẩn đều có câu chuyện tiêu biểu dưới "triều đại xã hội chủ nghĩa".

Dọc Đồi Thăm Thăm

Tôi theo chồng tôi đến thăm lão Đinh vào một buổi chiều. Đến thăm nhà ông cũng có nghĩa như đi ra một thế giới "có danh" ở địa phương, vì tôi là người lạ đến nơi này. Trong hai ngày đầu ở nhà chồng tôi, tôi đã nghe nhiều người nói chuyện về lão. Qua lời họ, tôi hình dung lão là một người khí khái nhưng cũng gần gũi. Lão rất ghét và sợ sàng chổi tất thảy những kẻ tà nh. Lão luôn bệnh về cơ thể và không hề biết nản lòng. Các viên chức có thể lên thôn xã để xử lý né tránh lão. Tôi hiểu người này vì chuyện một người làm rẫy vùng kinh tế mới thì sao lại có thể ngênh ngang như thế. Tôi đến nhà lão với một niềm tò mò háo hức cùng ít nhiều nể nang ái mộ.

- Nhà lão đó!

Đó là một ngôi nhà rỗng rỗng vách ván lợp tranh khá lớn, nổi bật so với những nhà chung quanh ở khu phố phố phố bên kia lá kê. Tôi thấy một người đàn bà ăn bận lam lũ, đang lui cui trồng cây keo ở hàng rào phía trước. Chồng tôi chỉ tay nói:

- Vợ lão đấy.

Người đàn bà thấy có người đến thì ngừng một lúc lên nhìn. Bà cười chào tạm biệt rồi đi, cũng nhìn, một lúc rồi nói giọng Huế:

- Chồng tôi chết hay có việc chi?

- Đến nhà thăm anh chớ đây, có anh ở nhà không chớ?

- Có, lão đang ở phía sau nhà rẫy. Mời chớ, mời ông vô nhà.

Nói xong, bà đứng thẳng lưng quay ra phía sau kêu:

- Ông Đinh ơi, có khách đến thăm này!

Bà bước những cây keo đang trồng dầy trên tay xuống chân hàng rào rồi đi vào nhà. Chồng tôi và

tôi cũng bước theo. Tôi hỏi thóc mồi! Lão Đính cười tuối nào mà có ngói và vó trèo nhều vầy...? Nghe tiếng chân lép xẹp, chớ tôi mau mồm quay nhìn lại:

- Chào anh! Anh khỏe không?
- Chào bà chớ! Tôi thì khi nào cũng khỏe. À, đây là ông cười bà chớ hay nhều cớ chớ!

Tôi cũng gật đầu:

- Dục, chào anh!
- Chào ông cười!

Ông ta gật gù, có vẻ chăm chú quan sát tôi, mồm cười i thâm thối. Tôi cũng thân mật bước lại gần ông đỡ nhừa tay ra nhều ông đã đưa hai bàn tay dính đờy đờt lớt qua lớt lớt cho tôi thấy. Tôi hỏi sức khỏe nhiên vì trông ông không có gì là "lão" cớ. Đó là mặt ngói i đàn ông nói tiếng Bắc, cười chớ ng chớ trên bả n mồm i bả n lăm là cùng. Ông Đính nhều cớ da ngăm đen, trợn, mồm cười n đui, đờ lớt mồm bẻ ngói c thớt vớ m vớ. Chân tay ông nhều i cười n cười n nhều ng bẻ p thớt. Thớt không khác gì mặt lớt sĩ. Đờu tóc ông thì đen nháy, rậm và hình nhều không có mặt sớ i bẻ c...

- Bà chớ, ông cười u cớ vào nhà, tôi rửa tay chút xíu.

Bước vào nhà, tôi đứng nhìn quanh. Trên trờn bẻ p trờng bẻ p đờ cớ t chùm treo tở i hai trờng. Rờng cớ t, rui mền đờu là gờ t đờ c bảo chuớ c khéo léo. Nờu lên ngói nờ a thì nhớt. Trong nhà có đờn ba cái sẻ p vuông lờn. Vùng này ngói i ta thớ ng chớ a hoa mớu trong sẻ p. Hai cái kê song song chiớ m nguyên mặt căn bên. Cái thớ ba đờt đờ góc trong căn bên thớ hai. Góc còn lờ i thì chớt đờy nhều ng bao bẻ, bao nylon chớ a hoa mớu căng phờng. Đờ i chân nhều ng chớ ng bao đờy thớ y rờ i rác mớy trái đờu xanh vớ khô đen lánh. Căn giớ a sát vách thì kê bàn thớ. Phía trờ c là bàn ăn và cũng là bàn khách, có sáu cái ghờ đờ a đàng hoàng, khác vớ i hờu hờt các nhà khác chớ dùng ghờ ngói i là nhều ng khúc gờ tròn đờ ng kính chớ ng hờ n mặt gang, cớ a bẻ ng mớ t. Không có giớ ng, có lờ hai ông bà ngớ trên sẻ p. Ngói i vớ, bà Kiêm, đem nhều cớ ra, bà đờ cái đờ m nhôm lên bàn. Chén đờng nhều cớ thì dùng chén ăn cớ m. Hờ i nhều cớ nờu vớ i thớ lá gì bẻ c lên mặt mùi thớ m đờ chớ u, hẻ p đờn.

Bà Kiêm rót nhều cớ ra chén. Ông Đính ngói i hỏi gần tôi, cười tay tôi:

- Cớu đờ m quá! đờ trong tù chớ c cớ c lờ m nhều! Mớy năm?

Tôi chớ a kẻ p đờp thì chớ tôi mau miệng nói:

- Bớy năm đờ anh. đờ lúc này... thì chớ c anh cũng biớt rờ i!

Ông Đính cười i, nhều cớ i đờ hiớu:

- Tôi phớ c vớ chớ đờ mớy chớ c năm mà không biớt sao đờ c!

Tôi cũng đờt mớ t câu hỏi cho có chuyện:

- Chớ c anh cũng đi bẻ đờ i?

- Phớ i, tôi trờ c cũng là bẻ đờ i, ngói i nhái đờ c công chớ phớ i chớ i đờu, lờ p biớt bao nhều công trờng, gờn hai chớ c tuối đờng, bầy giớ đi làm rờy đờy này!

- Anh chớ c cũng cớ tuối bẻ n lăm bẻ n sáu?

- Cớu lờ m rờ i, đờ o con sớ đờ lờ i, sáu mớ i bẻ n rờ i cớu đờ!

Tôi ngớ c nhiên hớt sớ c, tôi nghĩ là ông Đính nói đờa. Tờ khi sớ ng vớ i xã hờ i chớ nghĩa, tôi chớ thớ y ngói i già trờ c tuối chớ chớ a thớ y trờ ng hẻ p ngói c lờ i bao giớ.

Ông Đính khuyên tôi ngớ đờ ng sớ c mớ t thớ i gian rờ i chớu khó làm ăn. Ông nói ông là ngói i luôn làm viớ c hớt mình và ông rờ t thớ ng nhều ng ngói i siêng năng làm viớ c. Theo ông, làm viớ c giớ i thì mướn gì cũng đờ c. Nờu gờ p chuyện gì rờ c rờ i cớ cho ông hay, ông có thớ giúp đờ...

Nói chung, cười c gờ p gờ chớ có tính cách tở o sớ quen biớt buớ i đờu.

*

Trên đờng vớ nhà, tôi hỏi chớ tôi:

- Lão Đính sáu bßn tußi thißt hß chß?

- Thißt chß! Ngßi con đßu cßa lão cũng tußi cß nhß cßu rßi. Cßu ßy tên Nhßt, trông gßn gißng nhß lão. Còn mß vß chính cßa lão cßu chßa thßy đßó, già nua mßm mßm khßng khiu, đßng bên lão có ngßi tßng là hai mß con đßy!

Thß ra lão Đính nói thßt. Ngßi đßan bà tôi gßp khi nßy chß là vß bé cßa lão.

- Thß bßy giß bà vß chính cßa lão ß đßu? Bà có ghen không?

- Mß đßang ß vßi thßng con thß tß cßa mß, thßng Tß. Thßng Tß cũng bß đßi phßc viên, chßa vß con chi cß. Gißi ßm! Mßt mình nó mà làm tßi bßn năm mßu mßa đßó. Mß già ßy chßng thßm ghen tuông chi hßt. Có thêm ngßi nào cho lão mß cßng mßng là khác, đß lão khßi qußy rßy mß mà!

- Lão đß đßn vßy hß chß?

Chß tôi cßi tßm tßm:

- Rßi cßu sß bißt. Mßi ßn kßt cßa, lão tßi thßm là mß vß già cßa lão phßi chßy trßn trßi chßt đßó! Nhßng ßn chßu trßn, mß run nhß thßn ßn đßt đßuôi, thß không ra hßi. Mß bß bßnh suyßn nßng mà lão đßu có chßa.

- Đßan ông nhß thß thì cũng quá đßng! Thß thì trßc sau bà cũng chßt trong tay lão!

Chß tôi ßi cßi:

- Đßc mßt cái là ngoài cái tßt xßu đßó, lão rßt tßt vßi mßi ngßi.

Hßn gì! Khi nói chuyßn vßi lão tôi cßm thßy hßi hßm có vß bßt thßng. Chính cái thân thß tßo hóa cho lão ßi cßng ß vß bßt thßng nßa. Phßi chßng lão có phép cßi lão hoàn đßng? Hßn sáu chßc tußi mà da không nhßn, tóc không bßc, thân thß vßm vßp bßp thßt cußn cußn nhß ßc sĩ. Quß là mßt trßng hßp hißm có trên đßi. Nßu không gißp mßt đßc ngßi thì ai nói tôi cũng khó mà tin đßc. Vß nhà rßi tôi vßn còn suy nghĩ vß lão mãi.

*

Mßt thßi gian sau tôi bißt đßc lão Đính ngßi Hßi Phòng, gßc làm nghß bißn. Lão cùng vß đß vùng kinh tß mßi ß mißn Nam mßt ßt vß bßn ngßi con trai, đßu là bß đßi phßc viên. Cß năm cha con đßu khße mßnh hßn ngßi. Hß gißi nhißu mßt, cßa kéo, làm than, trßng trßt đßu vßt thiên hß. Ba ngßi con ßn Nhßt, Nhß, Tam đßu đß ßp gia đßnh, tuyßn rßt nhßng ngßi vß mißn Trung gißi giang. Phßi nói là tuyßn ßa thßt, vì đßó là hßng đßan bà mà đßan ông ß mß không thß nào theo đßuôi kßp. Đßc bißt là cß năm ngßi, coi nhß năm gia đßnh, đßu đß tßo đßc nhà rißng, đßu tß tay gßy đßng cß sß làm ăn rißng, không ai đßa vào ai, không ai phß giúp ai. Nhà nào cũng có đßc cß chßc mßu rßy trß lên. Nhà nào cũng sß rißng đßc mßt con bò kéo và mßt chißc xe đß chß hoa mßu. Có nhà ßi nußi thêm đßc mßy con bò cái đß sinh ßi nßa. Trong rßy, hß đßng nhßng cái chßi ßn, vßng chßc đß có thß ß ßi nhißu ngßi. Hß sß đßc cß radio, máy hát đß tiêu khißn. Mßi nhà ßi thuß rißng mßy ngßi ß lußn cß thßng hay cß mùa đß ß giß rßy, đß trßc tißp sai phßi lo công vißc. Vào mùa, hß trßng mßa, bßp, đßu, khoai mì mßnh mßng bßt ngàn thßy mà choßng ngßp. Hßng ngày, hß đßn hàng đßan ngßi làm công lên rßy làm cß hay thu hoßch. Mßi vß thu hoßch, hß vßn tßi hoa mßu nßm nßp, rßn rßt đßn phát khißp. Bán hoa mßu xong hß ßi sß mß vàng. Ai trong sß hß cũng giß đßc vàng cây trong ngßi. Ai bán cái gì giá hßi là hß sßn tißn chßp ngay. Có thß nói đßi gia đßnh lão Đính làm ăn thành công mßt cách phi thßng. Tß chính quyßn cho đßn dân giß ai thßy cũng ßc đßu chßc ßi...

Thßt tình mà nói, sß thành công cßa đßi gia đßnh lão Đính, ngoài nguyên nhân hß có sßc nhß voi, làm vißc cßc ß thßm đßm mßn ngày, hß ßi còn có kinh nghißm, gan đß nßa. Đßt vùng kinh tß mßi thuß đßu quá tßt mà ßi ít cß, trßng loßi cây gì cũng kßt quß. Thßi kß đß đßng cßn khuyßn khßch dân đß kinh tß mßi nên chính quyßn chßa đßnh thuß má, ai làm đßc bao nhiêu cho hßng bßy nhiều. Ai mußn khai khßn bao nhiêu tùy sßc. Đßi gia đßnh lão hißn ngang giß

tiền, dám kêu người, dám mua vào bán ra mà không sợ ai cả. Có năm người đi đầu là cậu bạn đi nên các viên chức chính quyền không dám gây phiền hà, kiếm chuyện, dũa dũa mướm ăn có.

Thời khi bắt đầu đi làm công cho người ta, tôi được nghe rất nhiều chuyện về lão Đính. Lão có hai cái ghiền mạnh mẽ: rượu và đàn bà. Đi đâu lão cũng mang theo một hũ rượu. Lúc nào lão cũng có thể gọi đàn bà. Người đàn bà nào thích một thời nào lão cũng tìm cách hỏi xấp xỉ. Không hề biết mặt cậu, lão tán tỉnh hết sức liêu, thô bạo. Trong túi lão có sẵn tiền, lại thu được phe chiêng nên đi với đám dân làng đầy đoi rách "thân còn không kiếm, kiếm chi danh" này, lão luôn chiếm một phần lớn công.

Một lần có một người đàn bà đến nhà lão mua đầu, một cô người đi đi về với lão mà đong. Đong xong, cô gái có tật tham, về nói chuyện về chuyện thêm tiền ngấm mướm của chị bạn vào thùng mình. Lão không nói gì nhưng thành tình với tay chộp vào yếm huy t của cô gái một cái, bắt chị lúc này có một người đang coi đầu coi bạn cậu nhẩy. Cô gái mặt cậu mướm lão thì lão nhìn bạn xòe bàn tay đầu lên nói:

- Cô hỏi của tôi bao nhiêu bạn tôi chỉ hỏi đi một bạn thôi mà! Nhưng về chị về y chị tôi có gì hỏi nào trong tay đâu!

Một lần khác, cũng một cô đến mua đầu. Lão nhìn lòng bán nhưng kêu đau lưng không thể hỏi đầu trong chị ra được. Cô gái đến mua thì người đến xúc giúp cho lão. Trong lúc cô gái chộp một miếng đầu vào chị đầu, lão lập tức thốt ra tay lia lẹ. Cô gái la lên:

- Trời ơi! Lão già dê quá!

Lão cũng nói thốt lên tiếng:

- Không ghê đâu cô. Cô trả phí giá thì bác bán thôi mà! Giá đó ghê gì mà ghê!

Bà Kiêm, bà về đang về với lão chỉ được lo việc ngoài nhà mua thức ăn, lo mướm cho người làm. Bà không có quyền bán hoa mướm mà chỉ dùng tiền do lão Đính đưa hàng ngày. Hoa mướm chỉ nào lão cũng làm đầu rất kỹ. Lão về trong phố bán cho khách hàng rất tốt. Lão còn có một cái gàn khác người là không bao giờ chịu cho về trả về, còn nhớ khi làm cá kho nấu. Lão lý luận "Con cá nó đi đâu đi luôn luôn sạch sẽ rồi, không cần phải làm gì hết, chỉ cần khúc ra kho nấu thôi!". Vì thế, có người làm mướm cho lão nấu cơm của lão không trôi. Hàng đêm lão về nhà ngủ yên. Năm bạn đêm lão mời người nhà về bà Kiêm một lần. Suốt đêm bà Kiêm phải quay mặt về phía lão. Nhưng vì mệt hay ngủ quên mà trả người quay lưng về phía lão là có chuyện phiền lụy. Lão chỉ te tua không chịu được và đôi khi lão đánh đập nếm. Ban ngày, khi lão đi xuống về nhà, kêu một tiếng thì dù đang nấu canh kho cá gì không biết, bà Kiêm phải cạy tay rút lẹa bỏ đó đầu vào giường về với lão ngay. Vì thế mà một lần bà Kiêm bị chó tha một miếng thịt heo.

Nhưng đêm về rồi lão đã có những bà làm công phục vụ. Già có, trẻ có, hầu hết là những đàn bà góa. Nhiều khi các bà cũng ghen nhau, nói xấu nhau om sòm. Mê tiền của lão đã đành, nhiều bà còn mê lão về "tài ba" nữa. Được biết có một bà trông có phong độ cách, có chồng con, nhà của đang hoàng, cũng lập công đầu lái bạn và đi bên lão. Đó là bà Tô Hoàng người Việt gốc Hoa.

Thời này, lão Đính ghé nhà chị tôi chơi. Sau những lần thăm hỏi xã giao, lão hỏi tôi:

- Cậu bạn này làm gì? Có rảnh không giúp tôi ít ngày!

- Làm gì anh?

- Việc nhà thôi, chăn mướm con bò. Nhưng nhà tôi bạn thành tình, cậu giúp ít bạn được không?

Tôi vẫn m y u, ít ng i ch u thuê m n nên cũng h i thông th . Tôi bèn nh n l i làm th . Qua ngày đ u công vi c ch n đ t suôn s . Vi c này th y cũng khá nh n r i, tôi làm ti p ngày th hai.

Bu i tr a y, lão Đính xách m t n i chu i đ n nói chuy n v i tôi. Lão t ra h t s c ni m n , thân m t b chu i m i tôi ăn. Lão h i v cu c s ng c a tôi ngày tr c r i khuyên nh , khuy n khích đ đ u. Nhân đ p này, tôi cũng tìm hi u thêm v cu c đ i c a lão. Lão cũng vui v tr l i h t. Lão là ng i nh i đ c công đ c hu n luy n r t k . Lão đ c k t n p vào đ ng r t s m. Lão đã t ng tham gia nhi u v phá c u, phá tàu thành công, đ c th ng nhi u huy ch ng, đ c t ng danh hi u anh hùng, đ c tuyên đ ng nhi u n. Nh ng lão không màng nh ng th đó. Đ i lão ch có c c l c làm vi c, u ng r u và h ng thú đàn bà. Không có đàn bà lão không s ng n i. Ti ng lão n i nh c n. Nh ng ng i đàn bà dâm đ đ đưa nhau tìm t i th thách lão. R t nhi u n lão b đ ng phê bình, ki m th o v v y. Nh ng lão không th nào ch a đ c. Cu i cùng lão b t c đ ng t ch, b lo i kh i quân đ i...

- Ch c v cu i cùng tr m tr ng l m!

Lão Đính c i hóm h nh:

- V tôi tìm hi u xem m t cô giáo nó khác v i bà v lam lũ c a tôi th nào. B th ng ch ng nó ki n, b k t t i hi p dâm.

- Anh có bu n l m không?

- Không còn b ràng bu c đâu n a thì m c chi mà bu n!

- Tôi h i th t anh nghe, anh có con r i con r t nhi u không?

- Tôi g p hàng trăm ng i đàn bà, dĩ nhiên con r i con r t cũng nhi u l m... Nh ng thôi, bây gi nói chuy n này. C u trông y u đ u i, lao đ ng cu c cào cũng v t v . Tôi đ ng ngh , c u c ch n bò giúp tôi. Tôi s mua thêm năm b y con n a. C u c suy nghĩ cho k , n u đ ng ý thì cho tôi bi t đ tôi tính.

Nói xong, lão chào tôi và đi. Tôi suy nghĩ th y cũng ng ng trong b ng. Nh ng tôi ch a nói v i ai đ ng c a lão. M y ngày sau tôi v n ti p t c ch n bò. B ng hôm kia có th ng H u, m t đàn em cũ c a tôi t i thăm. Nó đi th ng vào v n đ :

- Hình nh anh đ nh ch n bò cho lão Đính ph i không?

- Ai nói v i c u?

- Lão đang đi thăm mua bò và nói th đ y! Tôi nghĩ đàn anh không nên làm! Bây gi anh đâu ph i là tù n a? Lão là m t tên đ c công mà, anh quên à? N u anh làm vi c y, t i tôi đau lòng l m đó. Thà ch u đ i ch tôi không bao gi làm cho lão.

Nó còn sĩ đ i n khí kh i h n mình nhi u th t. Tôi x u h bào ch a:

- Lão nói v y ch tao đã tr l i gi đâu!

Th r i sau khi th ng cháu c a lão lành b nh, tôi tr vi c l i.

*

Đ i gia đình lão Đính c thu n đà mà th nh v ng lên mãi...

Không bao lâu, c năm cha con đ u lên nhà ngói, có xây c sân ph i. v ùng kinh t m i mà t o đ c nhà ngói không ph i là chuy n bình th ng. C s làm ăn c a h ngày càng phát tri n không ng ng. Ng i ng i đ u nói h là m t gia đình "m phát"...

*

B ng m t hôm ng i ta kháo nhau tin bà Kiêm b nhà ra đi. Tr c khi đi, bà đã r o m t vòng kh p các v a thu mua hoa m u đ đòi ti n. Bà cũng bán thêm m t s hoa m u c t ch a trong nhà n a. Nghe đâu lão Đính m t cũng b n b n. Khi đã bi t chính xác vi c y, lão ch h i bu n ch không la l i. M y ng i con t c gi n t ý mu n giúp lão đi tìm nh ng lão khoát tay:

- Kh i c n. Bà y làm th cũng ph i. B đ i x v i bà y cũng không ph i đ o l m!

Ít lâu sau, lão bán cái nhà cho một viên chức chính quy và vào hẻm trong rßy.

Ngßi con đßu cßa lão, anh Nhßt, sau một thời làm ăn quá thành công, trừ thay đßi nßp sßng. Anh bán sßch nhà đßt, hoa mßu gom hßt đßa vß con vß Sài Gòn. Ai cũng nghĩ rằng gia đình anh sẽ lßt đßng mây thßnh thang.

Nhßng không biết rồi thì tß cß lß vßn sao đó, chß một năm sau gia đình anh ta lßi xußt hißn ß một làng kinh tß mßi khác. Anh lén lút vß cßu cßu vßi ông bß, có lß anh xßu hß không dám nhìn một nhßng ngßi quen biết cũ. Lão Đßnh thß cho anh mßy chß vàng rßi đßn tß đây đßng chßng mßt vß nßa.

Ngßi con thß hai, anh Nhß, bß sßt rét chuyßn qua viêm gan không chßa kßp phßi qua đßi. Hßm hßu cho anh là chßa con cái gì hßt. Cß nghißp anh gây đßng bßng chß cß tay ngßi khác.

Ngßi con thß ba, anh Tam thì bßng phát bßnh điên. Ngày nào cũng đi ra đi vào nói lß m nhßm mßt mình. Ngßi ta nói đßy là do hßu quß cßa mßt vß đßi bom B52 khi anh ta còn là bß đßi ß rßng Trßng Sßn. Ngßi vß cũng bßng sinh bßnh hoßn. Đßt đßi nhà cßa đßn tiêu tan hßt. Vß chßng bán nhà đem nhau vß nßng nấu trong một căn nhà lá lßp xßp. Cuộc cùng anh chßt trong sß đßi khát.

Ngßi con út, cßu Tß, thì mßi cßi vß rßi không biết nghe ai bày chuyßn, cßu vßt biên. Cßu bß bßt ß từ một thời gian. Ngßi vß chán nßn trß cßng ra. Bà Đßnh bußn tình trß vß Hßi Phòng. Khi Tß đß cß thß vß thì cß nghißp đã tiêu tán hßt. Tß đßn trß thành điên đßi đi lang thang, sau cùng đi đâu không ai biết.

Chß riêng lão Đßnh cß bßm lßy đßt. Nhßng ngßi đàn bà dßm đßng, tham lam vßn bßm lão. Thân xác cũng nhß cßa cßi cßa lão cß thß mà hao mòn. Bßy giß thì ngßi lão biết đi khá nhanh. Tóc lão đã bßc đßn, các bßp thßt đã xßp bßt, da đã nhăn nheo nhßu. Nhßng lão vßn cß cß lßc làm vißc. Ngày vißc ngày, đêm làm vißc đêm. Lão chß thay đßi đßn vß nhßn sß. Cuộc cùng nhßng ngßi giúp vißc lão chß còn là đàn bà...

Chß chßt mèo cũng le lßi, bà Tß Hßng đang làm cho lão thì phát bßnh. Bà chßu không nßi phßi đi bßnh vißn. Rồi bà chßt vì bß bßt ß cung. Ngßi làm kß tißp là bà năm Thành cũng phát bßnh. Y tá khám cho biết cũng chßng bßnh đó. Bà năm không đß phßng tißn đi bßnh vißn nên mßt tßi nhà. Qua cái chßt cßa hai ngßi ßy, ngßi ta bßng nghĩ đßn một ngßi làm thß ba tên Cúc cũng rßt khßng khßt vßi lão Đßnh. Đó là một ngßi còn rßt trß, chßa quá ba mßi. Không hißu sao gßn đây không thßy bà đâu hßt. Thiên hß hßi thăm nhau và cuộc cùng biết đß cß bà Cúc cũng mang bßnh nhßng cß gißu, ß nhß nhà ngßi chß rußt. Nhßng ngßi tßi thăm tißt lß mßi bß cß vô gßn chß bà Cúc nßm đã nghe mùi tanh tßi không chßu đß cß. Bà mßt ít lâu sau đó.

Trßng nhßng cái chßt ßy, lão Đßnh cũng không tß ta xúc đßng lßm. Lão chß đßn phßng vißng nhß mßt ngßi khác.

Ngßi trong xã bßy giß nhìn lão Đßnh nhß mßt quái nhân. Trong cái xã kinh tß mßi xa xôi hßo lánh ßy, bßng nhiên tß già đßn trß đßu biết đßn chuyßn gã Lao Ái đßi Tßn hßn hai ngàn năm trß cß. Nhißu ngßi khi nói chuyßn thßng cßi tên lão Đßnh thành Lao Ái. Nhßng ngßi đàn bà tham tißn cßa lão Đßnh thßy nhßn cß tß tß rút lui hßt. Lão bán đßn đßt đßi, trß vß cß thß mßt khu rßy chßng sáu mßu và rßt ít khi kêu ngßi làm. Gßp ngßi quen, lão cho biết đang gßng tu tßnh, thu gom mßt ít đß trß vß quê...

Nhßng lão tu không đß cß. Có lß lão mßc nß nhân thß quá nhißu nên nhân thß không buông tha cho lão. Một buổi sáng lão đi quanh rßy mßt vòng thì gßp một cô gái đi mßt. ß rßy, thßng cußi vß thu hoßch thì ngßi ta đi mßt rßt đßng. Hoa mßu thßa sót qua nhißu đßt thu hoßch đßu xanh, bßp, đßu phßng, khoai mì, mßt đi mßt lßi bao nhiêu lßn vßn còn. Ngßi ta cß mßt mßi cho đßn khi chß rßy đßn cß làm vß mßi. Con mßt thßng vßn rß nhau đi tßng toán, không hißu sao sáng ßy lão chß thßy mßt ngßi. Cô gái trông đßp sß cß sß o mßn mà, ăn mßc sßch sß, tay bßng

cái thúng, cúi nhå måy cây đäu phäng måc muån do hät sät däi đät. Thäi gian gän đây lão Đính giäi hän chuyän gän đàn bà nên khí huyät häi căng. Nay gäp ngäi đäp lão không đän lòng đäc. Lão nhå nhån nói väi cô gái:

- Cô ä đäu mà thåy lä thä?

- Dä, cháu ä miän Trung mäi vô. Cháu chäa có viäc làm, nghe ngäi ta nói ä đây đi mät cũng khá nên đi thä.

- Cô đi mät mät mình thôi à?

- Dä, cháu đi mät mình!

- Lúc này cuäi mùa còn gì näa mà mät. Cô lên chäi läi bäp giúp cho tôi räi tôi trä công cho cô còn hän a!

- Cám än bác, cháu muän đi vòng vòng väi näi cho biät đä. Có lä räi cũng có lúc cháu xin bác viäc làm.

Cô gái trä läi lão Đính nhå thä räi bäng thúng läng thäng đi vä phía đän suäi có đäm cây räm räp. Lão chăm chú nhìn theo dáng đi cäa cô gái cho đän khi cô khuät mät lão. Lão ngän ngä suy nghĩ mät chäc räi cũng đi vä häng đó. Lão bäc thät chäm và thät nhä. Täi suäi, lão thäy cái thúng đä trên mät täng đá bên bä. Lão nghe tiäng väc räa đäi suäi, lão kêu lên:

- Cô äi, cô xuäng räa đäi đó à? Cäi chäng có con trän và con heo räng hay xuäng uäng näc läm đó! Đä tôi xuäng coi thäy đäu nó đi là tôi biät liän!

Lão nói xong là bäc xuäng. Cô gái đang ngäi trên mät täng đá räa tay chân thông thä, vô tình. Lão vä vänh chú ý đän nhång läp lá hai bên mép suäi räi thänh länh chäm läi ôm cô gái. Cô gái vùng väy kháng cä nhång đäng nhå khi päm quá không la län tiäng đäc. Lão đäa cô gái täi mät phiän đá có mät trän phäng và thanh toán måc tiêu khá đä dàng. Xong cuäc, lão ngäc nhiên thäy cô gái cäi nguyệt lão:

- Thäa män räi nhä, näu bác không đän cho tôi näa thúng bäp, tôi ra tä väi chính quyän đäa bác đi tù đó!

Đä dàng đän thä sao! Cä thúng đäu xanh lão không tiäc näa huäng là näa thúng bäp! Lão cäi väi cô gái:

- Yên chí, tôi sä cho cô gäp năm län cô muån. Nhång bây giä cô ä đäu? Có chäng con chi không? Näu thuän, cô ä läi phä viäc väi tôi cũng đäc

- Bác đäi cho tôi chäng mäi phút tôi suy nghĩ đã räi trä läi.

Tháy thái đß cô gái, lão đoan chß cá đß ngß mß i. Lão im lßng đß i, đßng thß i cũng đß nghe thß tißng mßy con chó trên chßi có sßa không. Lão có hai con chó, tuy rßng không đß đß i vß i ngß i nhßng ai sßp đßn rßy lão chúng đß u bißt và lên tißng sßa vang đß a.

- Quyßt đßnh đß c chßa?
- Chßu đßng ý. Mß i thßng bác cho chßu bao nhiêu?

Lão ngß i tính toán, giß i thích giành lßy phßn ân đßc, nhân nghĩa vß mình. Lão còn hßa hßn rßt nhißu đßu khác. Quá sung sßng vì đß c vißc bßt ngß, lão hß hß i nói thêm:

- Bßy giß nßu cho cô mßt thßng đßu thì cô đß i vß nßng tß i nghißp. Tôi sß đßa sß tißn tßng đßng cho cô. Còn đßu xanh hay đßu phßng cô có thß lßy mßt ít vß dùng. Thôi, cũng hß i lâu rß i, ta lên chßi!

- Cám ßn bác quá thßng chßu!
- Cô gái nói và cß i khúc khích vß i thái đß tßc cß i. Lão ngß c nhiên hß i lß i:

- Sao cô lß i cß i?
- Chßu cß i là bác già mà còn hung hßng! Hung hßng mß i đßu nhìn qua tßng thißn chißn lßm không dß cũng chß cú mßt!

Lão nghe nói cũng tßc cß i:

- Thß thì cô ghê quá, tôi không ngß ! Cô mußn tái đßu sao? Tôi lß i cß sß làm cho cô sß hãi mà bß đi thßng chß ...

Cß hai cùng cß i và xßp lß i ...

Xong cußc tái đßu, lão Đßnh đßng đßng tß đßc nhìn cô gái:

- Thôi, bßy giß cô bißt sßc tôi chßa? Nßu cßn ta vß chßi tái đßu nßa, mßt cß buß i rß i...
- Bác cß lên trßc, chßu đi cß u mßt chút rß i lên sau!

Lão không nhìn lß i cô gái, xßm xßm bß c mßt mßch. ßa, con chó vßn sao nßm đßy mà ngß ? Mà bình thßng dù ngß hay thßc, hßng nghe tißng đßng cßa lão là nó ngßng đßu vßy đßuôi mßng rß lißn sao giß nó nßm tßnh bßnh thß ? Lão lßt đßt chßy lß i đßa chân hßt mßt cái. Trß i, con chó đß chßt! Lão linh cßm đß xßy mßt chuyßn gì không hay. Lão xßch chân con chó chßy vß i vß chßi. Trß i ß i, con chó mßc cũng chßt luôn! Vô chßi, lão thßy bßp trßng bßp đß đß tßm lum. Đß đßc bß xßo hßt. Đßu xanh đßu phßng trong mßy cái sßp bß vét sßch. Lão càng hoßng hßt khi thßy cái chân sßp nß i lão chôn gißu cái hßp đßng cßa chìm cũng bß xß đßch và có đßu đßt mß i đßo. Lão vß i vàng bß i đßt, quß thßt cái hßp cũng không còn. Lão gß m gß, lão rên, mß hôi, nß c mßt lão tuôn nhße nhß t. Tß i sao chúng bißt đßng đß i cái chân sßp ßy có chôn cßa? Phß i rß i! Chính vì lão sß ý. Hôm kia lão bß thêm mßy chß vàng mß i bán đßu vào hßp, chôn lß i nên đßu đßt hß i mß i làm chúng đß kißm. Bßy giß thì lão bißt đßch thß cô gái đi mßt kia là mßt con đß mß i. Nó câu lão, cßm chân lão đß đßng bßn hành đßng. Báo cáo vß i chính quyßn ß ? Chính quyßn vßn chßng ßa gì lão! Vß lß i, đßu có lß i gì cho hß mà tßn công truy tßm! Lão lên sßp nßm ß mß c. Bao nhiêu đß tính tan hoang hßt. Có lß đßy là lßn đßu tiên trong đß i, lão đã khóc...

Hôm sau, trong dáng vß phß phßc thißu não, lão đi tìm ngß i hß i bán đßt. Đßt vùng kinh tß mß i hß i ßy rßnh bßo, không bißt lão bán đß c bao nhiêu. Ba hôm sau nßa, lão ghé nhà chß tôi và cho bißt sßp vß Hß i Phòng. Lão nói còn hai sßo đßt xßu, nßu tôi cßn thì lão cho không. Lão nói đáng lß đß luôn cho ngß i mua sß đßt lßn cßa lão nhßng ông này lß i đßng khi lão cßn bán gßp, éo nßu trß giá quá rß nên lão ghét không cho. Chßa có đßt làm, tôi cảm ßn lão và xin nhßn.

Ngày lão lên đßng hß i hßng, không có mßt ai tißn bißt. Chß tôi thßy tß i nghißp, khißn tôi đi tißn, nhân đßp thăm mßy ngß i bà con ß Sài Gòn luôn thß. Chß tôi nói dù sao tôi cũng có mang ßn lão khi nhßn hai sßo đßt. Đßng thß i, cũng đß coi chßng giùm lão vì lão ít lên thành phß, đß bß kß gian lßng gßt. Tôi theo lão đßn ga Bình Trßu. Trong khi chß đß i, lão tâm sß :

- Tôi quyßt đßnh vß gßp vì linh cßm nßu còn ß lß i, sß gßp đßu không hay. Trong đß i tôi đã

gây nghi ngờ cho ông quá nhiều. Thời gian này sức khỏe tôi xuống lắm. Nhiều lần tôi thấy tức ngực, tức tay chân, có khi kéo dài cả tiếng đồng hồ. Bà vợ già của tôi về quê cả mấy năm nay không nghe tin tức. Tôi hỏi hỏi trong lòng bà vợ, bà có đứa con gái nào đâu, xin tôi ít tiền, nhờ ông mua sắm quần áo, không hiểu sao lúc đó tôi lại quá ghét, không cho mua sắm. Thấy ra bà cháu có tiền gì đâu. Chắc bà có làm gì sai đâu. Suốt đời bà đã chịu khổ vì tôi quá nhiều. Giờ đây tôi mới nghĩ lại thấy thấy ông bà ta. Tôi đành gom chút của rồi về cùng chung sống với bà một thời gian, không ngờ...

Lão Đính đã đi, nhưng để lại một đống nợ cho ông và tôi. Ông và tôi cứ bàn tán mãi về số tiền nợ kinh khủng của đời gia đình lão. Đa số đều cho đó là lẽ tự nhiên của luật nhân quả. Lão đã hỏi đàn bà con gái quá nhiều. Họ cho rằng còn rất nhiều người khác nữa chết bần nhờ do lão gây ra. Ngoài ra còn biết bao nhiêu oan hồn con rể con rể của lão nữa. Họ tin rằng con cháu lão sẽ còn gánh chịu nhiều hậu quả do hành động của lão tạo nên...

Ngô Việt Tráng
(trong tập truyện NGŨ TÍM)